

Верховною Радою України Законом №4651-VI від 13.04.2012 р. ; відп. за вип. В. А. Прудников. – Х. : Право, 2016. – 392 с.

3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України // за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – Київ: Канон: АСК, 2002. – 1045 с.

4. Первомайський В. Б. Методичні засади експертної діагностики короточасних афективних станів у кримінальному процесі: методичні рекомендації / В. Б. Первомайський, В. Р. Ілейко, А. В. Каніщев. – К., 2010. – 28 с.

5. Справа № 454/1885/15-к, Архів Сокальського районного суду Львівської обл., 2015 рік.

Никифорова Олена Анатоліївна,
кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики та
домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЩОДО РОЛІ СПЕЦІАЛІСТА НА ЕТАПІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Спеціальні знання досить широко використовувалися і використовуються в різних сферах юридичної діяльності, в тому числі в кримінальному судочинстві. Більш того, після появи судові фотографії та дактилоскопії деякий час навіть вважалося, що свідки незабаром зовсім будуть не потрібні: їх замінять так звані «німі свідки».

Звичайно, подібні твердження виявилися не зовсім обґрунтованими, адже свідчення свідків складають все ще більш 50% від загального числа використовуваних в кримінальному судочинстві джерел доказів. Разом з тим бурхливий розвиток науки дозволяє все частіше і частіше використовувати наукові досягнення в розкритті та розслідуванні злочинів. Навряд чи представляється можливим перерахувати або навіть підрахувати види криміналістичних (в широкому сенсі слова) експертиз, які застосовують у правничій діяльності органів попереднього розслідування і судів. З кожним роком їх стає дедалі більше. Завдання криміналіста-юриста в тому і полягає, щоб вчасно виявляти нові напрямки наукових досліджень і залучати їх до правоохоронної діяльності, втілюючи в форму нових судових експертиз. Саме тому було запроваджено посаду слідчого-криміналіста, який використовує спеціальні знання, які в кримінальному судочинстві не залишаються незмінними, бо з'являються все нові.

Про можливість та допустимість застосування наукових досягнень в кримінальному судочинстві ведуться суперечки між криміналістами і процесуалістами. Процесуалісти більш консервативні і не допускають, хоча і не завжди їм це вдається, закріплення в кримінально-процесуальному законі деяких недостатньо обґрунтованих ідей криміналістів. До слова, не на користь спільній справі з'являється все більше зростаюча «прірва» між вченими криміналістами і процесуалістами: перші «забувають» кримінальний процес, а другі зовсім не знають криміналістики. Традиційною формою використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві є залучення в кримінальний процес осіб, що володіють спеціальними знаннями, в якості фахівців і експертів. Як підкреслюють деякі видатні вчені, відмінності між фахівцем і експертом визначаються характером діяльності того й іншого.

Спеціаліст викликається в передбаченні того, що його пізнання і досвід знадобляться для виявлення, фіксації або вилучення доказів. Експертиза складається в дослідженні і складанні висновку; діяльність спеціаліста обмежується виявленням і вилученням під зазначенням і під контролем слідчого доказового матеріалу. Спеціаліст може зробити висновки, засновані на встановлених при проведенні слідчих дій фактах, проте такі висновки на відміну від висновків експерта не мають значення доказів, вони носять характер консультації. Саме в такій якості передбачалося участь в кримінальному судочинстві фахівця за Кримінально-процесуальним кодексом України (далі - КПК). Чинний КПК України (з останніми змінами) істотно розширює форми участі спеціаліста в кримінальному процесі, і не всі з них можна визнати необхідними і обґрунтованими.

Відповідно до ст.128-1 КПК України фахівець залучається до участі в процесуальних діях: 1) для сприяння у виявленні, закріпленні та вилученні предметів і документів; 2) застосування технічних засобів у дослідженні матеріалів кримінальної справи; 3) роз'яснення сторонам та суду питань, що входять до його професійної компетенції; 4) постановки питань експерту.

Із зазначених вище дві форми участі спеціаліста прямо передбачалися КПК України, а третя хоча і не передбачалася, але використовувалася на практиці, в тому числі і адвокатами-захисниками. За нині чинним КПК фахівець може залучатися слідчим і судом, а також іншими зацікавленими учасниками процесу (наприклад, захисником) і для постановки питань експерту. Слід зазначити, що законодавець закріпив в КПК раніше вже використовувану в практиці форму участі фахівця. Слідчі ще за радянських часів при призначенні експертиз радилися з фахівцями (як правило, працювали експертами в експертних установах) з різних питань: наприклад, яку саме потрібно призначити експертизу, кому доручити її виробництво, які матеріали необхідно надати експерту для проведення експертизи. І хоча ця практика не ґрунтувалася безпосередньо

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

на законі, не можна не визнати її позитивною. Тому законодавець абсолютно обґрунтовано закріпив зазначену вище форму участі фахівця в кримінальному процесі.

Більш того, КПК України в якості винятку із загального правила про неможливість суміщення декількох функцій в одній особі допускає доручення проведення експертизи тій особі, яка раніше брала участь у справі як фахівець. Слідчий або суд (як за власною ініціативою, так і за клопотанням сторін) запрошує фахівця, який допомагає слідчому (суду) визначитися з видом експертизи, з тим, хто більш якісно може її провести, з питаннями, які слід, на думку фахівця, поставити перед експертом, і з матеріалами, необхідними для виробництва даної експертизи. В результаті її виробництво може бути доручено цій же особі (спеціаліста), яка вже ґрунтовно поінформована про обставини, що підлягають з'ясуванню. Таким чином, спрощується робота не тільки органів досудового розслідування і суду, а й самого експерта.

Носенко Тетяна Миколаївна,
судовий експерт сектору дактилоскопічних
досліджень відділу криміналістичних видів
досліджень Луганського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС
України

GENERAL MANDATORY DACTYLOSCOPIC REGISTRATION AT THE CURRENT STAGE OF UKRAINE'S DEVELOPMENT

Modern forensics cannot be imagined without the doctrine of handprints and their use in the fight against crime. Everyone knows that with the help of fingerprinting, namely fingerprints and palms left by criminals, most particularly serious crimes have been solved. Fingerprinting is one of the most important places in the identification of a person and is widely used around the world for many decades. She not only helps in the investigation and detection of crimes, but also constantly improving technically, becomes a reliable assistant in the process of investigating crimes. Fingerprints are important in forensics, as traces of papillary patterns usually remain at the crime scene, which is a valuable source of information for their detection. Fingerprinting has become a kind of symbol of criminology and has been adopted by law enforcement agencies in many countries. The method of dactyloscopic registration is the most effective method of registration of people in general.

At the present stage, it is important for the development of fingerprinting, is the knowledge of social and economic processes that determine the formation